

Անր ժողովուրդը զարերի ընթացքում շատ փորձություններ է կրել, թշնամու արշունուտ յաթաղանը շատ անգամ ծանրացել է նրա վրա, բայց նա երբեք չի ընկճվել: Անցնելով պատմության ծանր, հերոսական քառուղիներով, կյանքի մեծ փորձով և հոգևոր հարուստ դանձերով նա կանդնեց մեր զարի շեմքին:

Հոկտեմբերյան Մեծ սեույցուցիայի շնորհիվ հայ ժողովուրդը մտավ սոցիալիստական ազգերի հզոր բանակի մեջ իրրև նրա իրավահասար մի շուկարը:

Սովետական իշխանությունն էր, որ մերոտպատան գրականությունը զարժրեց ողջ ժողովրդի սեփականություն և մայրենի այբբենարանը բացեց ամեն մի հայ մանուկի տուաչ: Ստարների կողմից հալածված հայոց լեզուն լենինյան ազգային քաղաքականության շնորհիվ դարձավ պետական լեզու և այժմ սպրում է իր ծագման իսկական ոսկեդարը:

Սովետական իշխանության տարիներին հայերեն լեզվով մեր սեպուրբիկաշում գրվել և լույս է տեսել շատ ավելի գիրք, քան անցած 1500 տարիների ընթացքում: Հայ աշխատավորը մայրենի լեզվով հին, նոր և նորագույն հեղինակների երկերի հետ միասին կարգում է համաշխարհային գրականության և դիտության դասական գործերը, հաղորդակից դառնում մարդկության առաջավոր մարին ու մշակույթին:

Տոնելով հայ գրերի և գրականության հիմնադիր Մեսրոպ Մաշտոցի ծննդյան 1600-ամյակը, հայ ժողովուրդն այսօր երախտագիտության սրտաբուխ խոսք է ուղղում Սովետական Միության Կոմկոմիտեական պարտիայի լենինյան Կենտրոնական Կոմիտեին՝ բացառիկ այն պայմանների համար, որ ստեղծվել են բոլոր ժողովուրդների աղգային կուլտուրաների աննախընթաց ծաղկման և բարգավաճման համար:

Այնուհետև Ա. Քոչինյանը ներկաների բուսն ծափահարությունների ներքո չերմարեն ողջուսում է թանկագին հյուրերին՝ միութենական սեպուրբիկաներից ժամանած պատվիրակներին, ինչպես նաև սփյուռքահայության ներկայացուցիչներին: Ապա նա զեկուցման համար խոսքը

տալիս է ակադեմիկոս Վ. Հ. Համբարձումյանին: (Գեկ պրեզիդենտ Վ. Հ. Համբարձումյանի զեկուցումը տպագրվում է «Պատմա-բանասիրական հանդեսի» այս համարում):

Ողջույնի խոսքով հանդես են գալիս Ուկրաինայի Գիտությունների ակադեմիայի Լեզվի ինստիտուտի զիրեկտորի տեղակալ Կ. Յելույկոն, Քելսոստիայի Գեկ Արվեստի և Լիտոգրաֆիայի ինստիտուտի զիրեկտոր Պ. Գլեբկոն, Ուզբեկստանի Գեկ Լեզվի և գրականության ինստիտուտի սեկտորի վարիչ Գ. Արգուտանմանովը, Վրաստանի Գեկ ակադեմիկոս Ա. Շանիձեն, Ազրբեջանի Գեկ թղթակից-անդամ Մ. Նիրայիբը, Լիտվայի Գեկ թղթակից-անդամ, գրող Ա. Վենցյովան, Մոլդովայի Գեկ թղթակից-անդամ, Պատմության ինստիտուտի զիրեկտոր Ե. Ռուսսեր, Հատվիայի Գեկ թղթակից-անդամ Է. Սվիմյուլ-Սոկոլը, Կիրգիզիայի Գեկ աշխատակից Ա. Քուսուտովը, Քուրդստանիայի Գեկ թղթակից-անդամ Զ. Մուխամեդովան, Հատնիայի Գեկ Պատմության ինստիտուտի զիրեկտոր Վ. Մամայագը, լիբանանահայ անվանի գրող Ամեն Գառչանը, ամերիկահայ բիրբիմիկոս, պրոֆեսոր Մանասե Սեակը, սփյուռքահայ հայտնի գրող Վահե Հայկը:

Հանդիսավոր նիստի վերջում Հայկ. ՍՍՄ Գիտությունների ակադեմիայի վիցե-պրեզիդենտ Ա. Հովհաննիսյանը հրապարակում է հորեյանական հանձնաժողովի անունով Սովետական Միության տարրեր վաչրերից, դիտական հաստատություններից և դիտության ու գրականության ականավոր գործիչներից ստացված ողջույնի մի շարք հեռագրեր:

Մաշտոցի հորեյանի առթիվ մայիսի 27-ին Օշականում տեղի ունեցավ հայ զպրության հուշարձանի հանդիսավոր բացումը:

Մայիսի 28-ին կառավարական հորեյանական հանձնաժողովը Մեսրոպ Մաշտոցի ծննդյան 1600-ամյակի կապակցությամբ ընդունելություն կազմակերպեց: Ընդունելությանը ներկա էին նաև հորայրական սեպուրբիկաների պատվիրակները, սփյուռքահայ աշխատավորության ներկայացուցիչները:

Գ. ԿԻՐԱԿՈՍՅԱՆ

ԱՎԱԳԵՄԵԿՈՍ ՎԵԿՏՈՐ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄՅԱՆԸ ԻՌԻՄԵՆԻՍՅՈՒՄ

Ռումինական ժողովրդական Ռեսպուբլիկայի Գիտությունների ակադեմիայի հրավերով Հայկական ՍՍՄ Գիտությունների ակադեմիայի պրեզիդենտ, Միջս.գղային աստղագիտական միության պրեզիդենտ ակադեմիկոս Վրեկտոր Համբարձումյանը 1962 թ. հունիսի 6-ից մինչև 20-ը կղավ Ռումինիայում: Տեղի ունեցան մի

շարք հանդիպումներ, զրույցներ, այցելություններ, զեկուցումներ ժամանակակից աստղագիտության պրոբլեմների շուրջ: Ակադեմիկոս Համբարձումյանը ծանոթացավ ումինական մի շարք գիտա-նետադոտական հաստատությունների աշխատանքներին, եղավ «Մամայա» հայտնի առողջարանում և Վ. Ի. Լենինի

անվան ջրակլեկտրակայանում, Գլուծ շաղա-
րում, ՌժՌ-ի Գիտությունների ակադեմիայի
տեղական բաժանմունքի և Գլուծի համալսա-
րանի դահլիճում դասախոսություն կարդաց
«Անտիկոնները» թեմայով: Այնուհետև նա
հրապարակային դասախոսությամբ հանդես ե-
կավ Բուխարեստի Աթենևում գահլիճում: Գա-
սախոսությունը ներկա էին Ռումինիայի ԳԱ ա-
կադեմիկոսներ, թղթակից-անդամներ, պրո-
ֆեսորներ և բազմաթիվ այլ ունկնդիրներ: Իր
բացման իրոսքում Բուխարեստի աստղադիտա-
րանի դիրեկտոր, ակադեմիկոս Կ. Գիմիտրես-
կուն ընդգծեց Վ. Հ. Համբարձումյանի՝ աստ-
ղագիտության և աստրոֆիզիկայի բնագավառին
վերաբերող աշխատությունների գիտական բա-
ցառիկ արժեքը: Գասախոսությունը լավեց մեծ
նետարրությունով:

Ակադեմիկոս Վ. Հ. Համբարձումյանը այցե-
լեց Ռումինական ժողովրդական Ռեսպուբլիկա-
յի Գիտությունների ակադեմիայի նախագահու-
թյուն, ուր տեղի ունեցավ հանդիպում Ակադե-
միայի պրեզիդենտ, ակադեմիկոս Ա. Ժոժայի,
ակադեմիայի նախագահության անդամների և
ակադեմիկոսների հետ: Գիտությունների ա-
կադեմիայի նիստերի դահլիճում Վ. Հ. Համ-
բարձումյանը հանդես եկավ «Արտագալակտիկ
աստղագիտության հարցերը» զեկուցումով, որը
լավեց մեծ ուշադրությամբ:

Հունիսի 19-ին Վ. Հ. Համբարձումյանը այ-
ցելեց «Նոր կյանք» հայկական թերթի խմբա-
գրություն: Թերթի խմբագրության աշխատակից-
ները և այնտեղ հավարված՝ Ռումինիայի մայ-

րաբաղարի հայ մտավորականությունը թան-
կազին հյուրին ընդունեցին ջերմորեն: Տեղի ու-
նեցավ մտերմական, սիրալիր զրույց, որի ըն-
թացքում Վ. Հ. Համբարձումյանը մի շարք տե-
ղեկություններ տվեց բյուրականի աստղադի-
տարանում ներկայումս կատարվող աշխա-
տանքների վերաբերյալ և իր ուրախությունը
հայանեց այն կապակցությամբ, որ տեղի հայ
ընկերությունը նախագահին մասնակցություն է
ցուցաբերում Ռումինական ժողովրդական
Ռեսպուբլիկայի աննախընթաց վերելքին և սո-
ցիալիզմի կառուցմանը: «Նոր կյանք» թերթի
խմբագրություն կատարած այցելությունից հե-
տո Համբարձումյանը եղավ Ստեփան Շահում-
յանի անվան հայկական մշակույթի տանը:

Հունիսի 20-ին Վ. Հ. Համբարձումյանը հրա-
ժեշտ տվեց Բուխարեստին: Օղանավակայանում
ակնհավոր գիտնականին ճանապարհելու էին
եկել ՌժՌ-ի ԳԱ փոխնախագահ Ի. Գեորգիուն,
ակադեմիկոսներ Վ. Մալինսկին, Խ. Հոլուբյը,
Բուխարեստի աստղադիտարանի դիրեկտոր, ա-
կադեմիկոս Գիմիտրեսկուն, գիտնականներ,
մամուլի ներկայացուցիչներ: Ներկա էր նաև
Սովետական Միության դեսպանատան առաջին
բարտուղար Ե. Զվոնկովը:

Ակադեմիկոս Վ. Հ. Համբարձումյանի այցե-
լությունը և նրա կարդացած դասախոսությու-
նները լայն արձագանք գտան տեղական մամու-
լում՝ մասնավորապես «Սկինտոյա» և հայկա-
կան «Նոր կյանք» թերթերում:

Հ. ԳԱՐԵԳԻՆՅԱՆ

ՀՈՐԵԼՅԱՆԱԿԱՆ ՏԱՐԵԳԱՐՁՆԵՐ

1962 թ. Հուլիսի 7-ին լրացավ սովետական
ակնհավոր գիտնական, հուշակավոր ֆիզիոլոգ
Անտո Արզաթի Սրբելու ծննդյան 80-ամյակը:

Գեներալ-մեյորի սաղմա-բժշկական ակա-
դեմիայում ուսանելու տարիներին արտակարգ
ընդունակությունների շնորհիվ ապագա գիտնա-
կանը արժանանում է իր մեծ ուսուցչի՝ Բ. Պ.
Պավլովի չեղձ ուշադրությանը: Աշխատելով ռուս
Հանձնարեց ֆիզիոլոգի զեկուլարած շարժառու-
սիաներում, նա հարստացնում և խորացնում է
իր գիտելիքները, ձևեր բերում գիտական մեծ
փորձ:

Սկսած 1913 թվականից է. Սրբելին զեկուլա-
րում է մի շարք գիտական հաստատություններ,
չատարելով բեղմնավոր գիտա-հետազոտական
աշխատանք՝ ֆիզիոլոգիայի տարբեր բնագա-
վառներում: Առանձնահատուկ նշանակություն

ունեն սիմպատիկ նյարդային համակարգույան
ֆունկցիաների վերաբերյալ է. Սրբելու ուսում-
նասիրությունները, որոնց մեջ ակնհավոր գիտ-
նականի առաջ բաշած նոր տեսությունը խոշոր
ներդրում էր համաշխարհային գիտության գան-
ձարանում և նոր ուղիներ էր բացում ֆիզիոլո-
գիայի հետագա զարգացման համար: Բ. Պ. Պավ-
լովն ընդգծել է, որ Սրբելու այդ նոր ուսմունքը
բացահայտեց «անուցիչ» նյարդավորման հետ
կապված գրեթե հարչուրամյա դադանիքը, որը
պիտի ընդգրկի կենդանական աշխարհի ինչպես
ֆիզիոլոգիական, այնպես էլ ախտաբանական
երևույթների մի մեծ խումբը:

Ակադեմիկոս է. Սրբելին ստեղծում է նոր
տեսություն փոքր ուղեղի ֆունկցիաների մասին:
Ատանալով շափաղանց հետաքրքիր տվյալներ,
նա վարպետորեն գրանց սինթեզում է սիմպատիկ